

Джу́жа Олександр Миколайович –
доктор юридичних наук, професор,
проректор КНУВС з наукової роботи;

Бодю́л Євген Миколайович –
кандидат юридичних наук, начальник
відділу організації науково-дослідної
роботи

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ: РОЗВИТОК Й УДОСКОНАЛЕННЯ

Наука як галузь суспільного буття відіграє важливу роль у житті світової спільноти й українського суспільства зокрема. З початку ХХ ст. вона стала стратегічним напрямом діяльності кожної держави, що прагне мати розвинену економіку та забезпечувати добробут населення. Водночас справді якісна освіта, насамперед у вищій школі, неможлива без фундаментального наукового підґрунтя.

Саме тому науково-дослідна робота в Київському національному університеті внутрішніх справ посідає важливе місце, гармонійно входить у процес підготовки правознавців та становить міцний фундамент освітньої діяльності. Наукова діяльність в університеті здійснюється в багатьох формах, зокрема: проведення наукових досліджень, виконання дослідно-конструкторських робіт, підготовка науково-педагогічних кадрів, проведення конференцій, семінарів, круглих столів, наукової експертизи нормативно-правових актів та ін.

Наукові дослідження в Київському національному університеті внутрішніх справ здійснюються на університетському рівні та на рівні структурних підрозділів (відповідно до календарних планів виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт інститутів, факультетів, центрів, лабораторій, кафедр, докторантури й ад'юнктури), тобто науково-дослідна робота в університеті проводиться цілеспрямовано на плановій основі.

Відомо, що найповніше якість будь-якої роботи відображають її результати. Так, у 2009 році в університеті було виконано 146 пози-

цій річного Плану науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, що спрямовані на забезпечення навчального процесу, практичної діяльності та професійної підготовки в системі Міністерства внутрішніх справ України, з яких 71 тема – безпосередньо на розроблення проблем вузівської педагогіки і навчально-виховного процесу, а також підготовку до друку підручників і навчальних посібників; 54 теми – на проведення актуальних наукових досліджень щодо діяльності органів внутрішніх справ, 21 тема – пов'язана з науковою роботою перемінного складу.

Порівняно з минулим роком збільшилася кількість досліджень (70 тем), що проводилися відповідно до замовлень та за узгодженням галузевих служб і департаментів Міністерства внутрішніх справ України.

У порядку робочих контактів збільшилася кількість розробок, на участь в яких погодилися представники інших юридичних вузів та науково-дослідних установ. Серед них, зокрема, Інститут держави і права імені В. М. Корецького, Національна академія наук України, Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого, Львівський національний університет імені Івана Франка, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національна академія Служби безпеки України, Науково-дослідний центр правової інформатики АПРН України, відомчі навчальні заклади та наукові установи Міністерства внутрішніх справ України тощо.

Із загальної кількості розробок – 136 виконано та реалізовано в повному обсязі (більше половини – достроково). Звіт про впровадження результатів наукових досліджень у навчальний процес і практичну діяльність за 2009 рік включає 120 цільових розробок. Результати цієї роботи відображено в підсумкових документах (актах прийому-передачі, листах), затверджених керівництвом відповідних служб.

Формами реалізації планових наукових досліджень у 2009 році стали підготовка та видання друком 13 монографій, 14 підручників (з яких 8 затверджено Міністерством освіти і науки України), 67 навчальних та навчально-методичних посібників (17 рекомендовано Міністерством освіти і науки України та Міністерством внутрішніх справ України), 7 курсів лекцій, довідкове (енциклопедичне) видання, 25 методичних рекомендацій та аналітичних оглядів, що видано типографським способом.

Не менш важливим моментом є визнання нашого наукового потенціалу органами вищої державної влади України. Йдеться про виконання наукових експертиз, підготовку пропозицій, висновків на законопроекти, програми та інші нормативно-правові акти. Зокрема, позапланово протягом року, за дорученнями Міністерства внутрішніх справ України та на замовлення галузевих служб, науковці спеціалізованих кафедр і профільних лабораторій університету передали, а практичні органи прийняли для впровадження понад 100 наукових

розробок та результатів експрес-досліджень з актуальних питань удосконалення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ, протидії злочинності, зміцнення законності та недопущення правопорушень серед особового складу.

Щорічно збільшується кількість докторів і кандидатів наук нашого університету, утверджується його якісна основа. Загалом, доктори й кандидати наук становлять близько 60 % від загальної чисельності науково-педагогічного складу. Нині в університеті працюють понад 50 докторів та 380 кандидатів наук.

Планом підготовки дисертаційних досліджень на 2009 рік в університеті охоплено 400 досліджень (28 докторських та 372 кандидатських дисертацій). У 2009 році заплановано до завершення 114 дисертаційних досліджень. Достроково виконано ще 38 робіт, термін завершення яких заплановано на 2010–2012 роки. Зокрема, серед науково-педагогічних працівників університету над дисертаціями працюють 140 осіб.

Наші наукові школи мають добру славу. Їх засновників знає не одне покоління юристів. В університеті склалися та розвиваються наукові школи з проблем українського конституціоналізму, теоретичних основ забезпечення прав і свобод людини, адміністративної діяльності органів внутрішніх справ, кримінологічних проблем протидії злочинності, реформування кримінального законодавства, теорії та практики оперативно-розшукової діяльності, криміналістичного забезпечення розкриття і розслідування злочинів та ін. Протягом останніх років сформувалися наукові школи з проблем юридичної психології, філософії права, державного управління, міграційного права, кримінологічної віктимології, юридичної компаративістики тощо.

Важливу роль у проведенні дослідної роботи відіграють наукові лабораторії університету. Минулого року на замовлення практичних підрозділів було реалізовано 33 позиції річного плану (19 методичних рекомендацій, дві робочі комп'ютерні програми, чотири дослідні й макетні зразки).

Підготовка науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації в університеті здійснюється через магістратуру, ад'юнктуру і докторантуру. Підготовка ад'юнктів та здобувачів проводиться за дев'ятьма спеціальностями, відкритими Міністерством освіти і науки України, підготовка докторантів – за сімома.

Випускники докторантури, ад'юнктури, а також здобувачі Київського національного університету внутрішніх справ є основним джерелом зростання наукового потенціалу університету. Так, у жовтні 2009 року здійснено випуск 30 ад'юнктів, з яких 11 на момент закінчення навчання захистили дисертації, 14 дисертацій рекомендовано до захисту спеціалізованими вченими радами, 5 обговорено на кафедрах.

Поточного року до ад'юнктури за державним замовленням зараховано 36 ад'юнктів на денну та 40 – на заочну форму навчання,

на умовах договору з фізичними та юридичними особами – 3 на денну форму та 16 – на заочну форму навчання. Станом на грудень 2009 року в докторантурі університету навчалося 8 докторантів.

Протягом 2009 року докторанти й ад'юнкти брали участь більш ніж у 185 наукових та науково-практичних міжнародних, всеукраїнських, міжвузівських, відомих конференціях та семінарах, що проводилися на базі університету та інших вищих навчальних закладів України.

Важливим показником діяльності університету є захист інтелектуальної власності та розвиток інноваційної діяльності. Протягом 2009 року фахівці науково-дослідного центру розроблення та використання технічних засобів отримали три патенти на корисну модель, п'ять свідоцтв на програмний продукт та чотири свідоцтва на науковий твір.

На замовлення органів досудового слідства проведено три фонові експертизи, одна судово-технічна та чотири експертизи спеціальних технічних засобів. Завершено розроблення автоматизованого робочого місця працівника підрозділу боротьби з обігом наркотиків.

Результати наукового доробку постійного та перемінного складу публікуються в періодичних наукових виданнях університету – журналах "Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ" (частини 1 і 2), "Юридична психологія та педагогіка", "Боротьба з організованою злочинністю" (видається спільно з Міжвідомчим науково-дослідним центром при Раді національної безпеки і оборони), "Криміналістичний вісник" (спільно з Державним науково-дослідним експертно-криміналістичним центром Міністерства внутрішніх справ України). Усіх їх визнано науковою спільнотою України.

Значна увага в університеті приділяється і науково-дослідній роботі слухачів, курсантів та студентів, що здійснюється в таких формах: робота наукових товариств; робота предметних гуртків; організація і проведення наукових конференцій, семінарів, круглих столів та інших наукових заходів; участь у наукових заходах поза межами університету.

Планування науково-дослідної роботи слухачів, курсантів, студентів здійснюється відповідно до річних планів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт Київського національного університету внутрішніх справ (окремий розділ плану), річних планів наукової роботи навчально-наукових інститутів, факультетів, кафедр і наукових лабораторій.

Для проведення науково-дослідної роботи особами перемінного складу в кожному навчально-науковому інституті (на факультеті) створено наукові товариства (усього – сім). Іншою організаційною формою участі курсантів у науково-дослідній роботі є наукові гуртки. На початок 2009/2010 навчального року при кафедрах і наукових

лабораторіях університету діють 68 наукових гуртків, членами яких є 1072 особи перемінного складу.

У юридичному ліцеї Київського національного університету внутрішніх справ імені Я. Ю. Кондратьєва працює наукове товариство "Ерудит", яке включає три секції: правознавства, природно-математичну, суспільно-гуманітарну.

Загалом, протягом 2009 року під керівництвом викладачів університету проведено 627 засідань гуртків, результатом діяльності яких стали доповіді на конференціях, підготовлені реферати, наукові публікації та конкурсні наукові роботи.

За звітний період за участі перемінного складу в університеті проведено 71 захід наукового спрямування, з яких 39 – загальноуніверситетського та інститутського рівнів (19 конференцій, 5 семінарів, 15 круглих столів), інші 32 – проведено на базі факультетів і кафедр.

Протягом кожного навчального року члени наукових товариств та інші особи перемінного складу змагаються в конкурсі на кращу наукову роботу серед курсантів, слухачів і студентів університету, що проходить у два тури.

Перший тур проводиться на базі навчально-наукових інститутів, і завершується інститутськими науковими конференціями. На них визначаються переможці, які стають учасниками другого туру.

У другому турі на основі рішення конкурсної комісії, що призначається наказом ректора університету, визначаються кращі серед переможців першого туру, які отримують право стати делегатами щорічної загальноуніверситетської наукової конференції, присвяченої Дню науки.

Участь у цій конференції беруть не лише кращі курсанти та студенти інститутів, факультетів, а й магістри, ад'юнкти та здобувачі, які мають змогу поділитися досвідом своєї практичної й наукової роботи.

Найкращі наукові роботи молодих науковців публікуються у щорічних збірниках науково-теоретичних конференцій, присвячених Дню науки, та інших наукових виданнях університету.

Водночас курсанти, слухачі та студенти університету є активними учасниками міжнародних, всеукраїнських та міжвузівських конкурсів, наукових конференцій, семінарів і круглих столів, що проводяться за межами університету. Зокрема, 2009 року представники університету брали участь у 42 зовнішніх наукових заходах.

У 2009 році вийшло друком в університетських та інших наукових виданнях 239 наукових публікацій.

Протягом 2009 року на базі університету за участі наукових та науково-педагогічних працівників проведено 45 заходів наукового характеру, зокрема вісім наукових конференцій (з них – дві міжнародні), 18 засідань круглих столів, 18 наукових семінарів (з них – чотири міжнародні).

В їх роботі брали участь провідні вчені, представники органів державної влади, правоохоронних органів, у тому числі зарубіжних країн, науково-педагогічні працівники інших навчальних закладів та наукових установ України.

Отже, Київський національний університет внутрішніх справ здійснює значну за обсягом наукову роботу, що сприяє насамперед підвищенню якості підготовки фахівців-правознавців та зростанню ефективності практичної діяльності органів внутрішніх справ.